

je upati, da se Slovani tega ubranijo. Naš današnji šoh se vrši v letu, ko se praznuje petstoletnica slavne bitke pri Grunewaldu (Navdušeno ploskanje), v kateri je slavni poljski kralj Jagello (Živio-klici) uničil nemški viteški red, tega skrunivca svetega Križa! (Viharno odobravanje.) Upajmo in pričakujmo, da leto doživi tudi v Avstriji nemška oholost svoj novi, nekrvavi, a nič manj občutni Grunewald! (Tako je.) Dvigamo zastavo zednjene Slovenije, (Burna navdušenost), prapor Vseslovenske Ljudske Stranke, te edine prave nositeljice ideje Slovenstva (Nepopisno navdušenje)! In da je ta dan kakor malokateri pomemben, to dokazujejo zastopniki bratskega češkega in hrvaškega naroda (Vihar ploskanja), ki dajejo našemu zborovanju danes svoj pečat.

Ko nato stopa h govorniškemu odru državni poslanec Kotlar, zagrmí dvorana navdušenih vzklikov, z galerije se vsipajo na zastopnika čeških kmetov cvetlice in zbor zapoje himno: „Kje dom si moj?“, ki jo zborovalci stoje vsi pojo za pevec na galeriji.

Poslanec Kotlar govori v gladki in lepi slovenščini, kar izzove novo neponehajoče ploskanje.

Pozdravlja slovenski narod kot najzvestejšega zaveznika češkega naroda in povdarja, da ima naš narod na jugu izvrševati isto nalogo, ki jo ima češki na severu. Izvršila pa bosta ta dva naroda svoje naloge, če bosta ostala vedno tesno združena.

Član hrvaškega dež. zbora Stjepan Radič govori kot zastopnik hrvaške kmečke stranke. V velezanim izvajanju kaže na dvojno neogibno potrebno podlago vsakega pravega ljudskega gibanja, na krščanstvo in pravo demokracijo. Po tej poti je hodila politika poslancev slovenske ljudske stranke, v tej smeri se je vršila organizacija in so se že dosegli veliki uspehi, katerih še pri Hrvatih ni. Vsi ste pred nami, mi pa za vami, toda vedno z vami.

Poslanec Grafenauer izjavlja, da prihaja iz dežele nemških faraonov, in opisuje položaj slovenskega naroda v tej deželi. Velika zaslomba bo odslej za nas Vseslovenska ljudska stranka.

Poslanec Berbuč pozdravlja današnji dan v imenu zmagoslavne S. L. S. na Goriškem in izjavlja njen pristop k Vseslovenski ljudski stranki.

Ko je poslanec Demšar v imenu kranjskega kmečkega ljudstva pozdravil ustanovitev Vseslovenske stranke, izpregovori v imenu Stajercev poslanec dr. Korošec.

Dr. Korošec izvaja: Stajerci so se od Kranjcev marsikaj naučili ter so v marsičem bili njihovi učenci. Naučili so se pred vsem jasnosti v ciljih in odločnosti v nastopu. Bili smo na vaši strani, ko smo se še borili za zmago, tem bolj bomo od tedaj, ko smo si zmago priborili. Bili smo vselej zavezniki vaših poslancev in to tudi ostanemo. Združeni v bojih za blagor našega naroda upamo, da bomo tudi združeni v zmagah.

Nato utemeljuje dr. Krek predlog, naj se ustanovi Vseslovenska ljudska stranka.

„Očitajo se nam je večkrat od različnih naših modrijanov, vsegavednih prijateljev in iznajdljivih pesnikov, da smo Slovenci ljudje-Črtomiri, da smo vpočobljani po junaku „Krstu“, ki je v odločilnem trenutku, mesto da bi udaril, odnehal.“

Za en del so imeli prav ti leposloveci. Črtomir, ki je zbežal, ko je bil pravi čas, da se postavi, je bil dozdaj res naša predpoda in veljala je pesnikova beseda: Ne združenja, ločitve zdaj so časi.

Prijatelji moji — danes je dan, ko lahko ta rek obrnemo in rečemo:

Ločitve ne, združitve zdaj so časi!“

Ni moč le približno popisati, kako so te besede zborovalce užgale! Zdelo se je, da so vsa usta povzela to geslo, ploskanje, vzkliki, radost!

„Kdo ti pa pravi, da te imam jaz rada?“ ga vpraša dekle na pol resno, na pol porédno.

„Kaj, to je tako gotovo, kakor dvakrat dve je štiri; sploh ne more biti drugače.“

„In ti me niti ne vprašaš.“

„To itak vem.“

„Tako? Če bi pa grajskemu lovcu rekla „ja“ in mu ...“

„Pred tem nimam strahu!“

„Pa moraš imeti, ne zaradi mene, ampak zaradi samega sebe. Tone, ali je mogoče, da si ti lovski tat? Ti, ki sem te imela za najprijadnejšega človeka na zemlji?“

„No ja, ako že veš — včasih me pač spelja v gozd, enkrat bi se vendar tudi rad počutil moža, ne samo krojača v sobi,“ odgovori Tone in pripoveduje ji, da mu je to že v krvi, da sta bila oče in ded lovska tata že iz navade, od njih ima puško in zaradi tega nima težke vesti.

„Če požrejo grajščakovi srnjaki in srnje moje zelje, mi pač nič ni, če postreljam grajščakovo divjačino.“

Katica pa ga izkuša podučiti, da to ni prav, in da ga ne bo imela več rada, ako ne odneha od nepostavnega početja.

„Torej me imaš le rada, saj praviš sama,“ nasmeji se Tone.

„No seveda, za življenje,“ odgovori Katica.

Nato ji pa mora obljubiti, da opusti nevarno podjetje, kar tudi stori; le danes hoče iti še zadnjič v gozd po svojo puško, ki jo ima tamkaj skrito, da jo prinese domov.

Krek nadaljuje:

„Nečemo biti Črtomirova četa, nečemo biti vojniki, ki grejo vsaksebi, ampak mi hočemo še v daljnjo boje in zmage. (Tako je!) In to je prvi razlog, da smatram, da je prišel čas, da se politični vsi združimo.“

Naša zastava je zmagavajena.

„Bili so časi, ko so se tu v Ljubljani tudi zbirale številne kmečke čete. Prišli so Korošci, Stajerci in Primorci pod poveljstvom plemičev in grofov. Pa so udarili vsi skupaj na Turka ter ga porazili. Toda danes — po tolikih sto letih — vidimo zopet zbrane kmečke čete, Kranjce, Stajerce, Korošce, Goričane, a ne vidim plemenitih banderijev, ne vidim grofov, ki bi jih vodili. Vidim pa na čelu tem praporom sinove, ki so se rodili v kmečkih hišah — burno ploskanje prekine govornika — može, prave vojvode svojega ljudstva! (Živio-klici.)

In takrat so dejali: Ali zmagamo ali pademo. Danes pa so te čete izurjene in banderiji, ki jih danes dvigajo Kranjci, Stajerci, Primorci in Korošci, — te zastave so že nad mnogimi poraženimi trumami vibrirale! (Viharno ploskanje.)

Porazili smo mnogoter voj. Kajti, gorje tistim, ki so snovali stranke samo s papirjem, ki so izvajali organizacije v časnikarskih člankih, ki so jih lepili skupaj s frazami in jih ustvarjali s tjavendan vrženimi publicami (Burni klici: Res je!) — povsod in vselej so propadli in bodo!

In ker so se naše čete že vsaka v bojih izkazale in pokazale, da kaj znaajo, ker ima za seboj vsaka veliko zmagoslavni dni — je to drugi razlog, da ustanovimo vsesplošno slovensko politično organizacijo.

Slovenska zemlja ima še veliko grobov za naše sovražnike! Pa tudi zavoljo nasprotnikov stranko ustanovljamo. Tisti, ki danes z nami iščejo boja, ti veliko tvegajo in tvegajo to na svojo odgovornost. (Živahni klici: Tako je! Res!) Mi nikomur boja ne napovedujemo (Burno pritrjevanje) in ga ne iščemo. Ali če kdo misli, da nam mora nasproti iti, temu bodi današnji dan glasna opomin k pameti in delu (Vihar odobravanja), ker ta četa se danes ne uda nikomur pod božjim solncem!“

Ob teh besedah zagrmí po dvorani iz tisočih grl: Nikomur! Nikomur!

Govornik konča:

„In to je tretji razlog, da stopi v življenje Vseslovenska ljudska stranka. In ob tem trenutku kličem našim nasprotnikom:

V naši zemlji, na naših tleh je še vedno prostora dovolj za grobove za naše sovražnike!“

Te besede zbudijo pravi vihar. Kakor sveta pri-sega, kakor slovesna obljuba in kakor opomin, ki ga piše na steno silna roka ljudstva, ki stro vse, kar se ustavlja pravični stvari, zveni ta klic, in zborovalci ga pretvorijo v gromovito ploskanje govorniku.

Predsednik dr. Brejce da predlog, naj se ustanovi Vseslovenska ljudska stranka, na glasovanje. Tisoč in tisoč rok se je vzdignilo za ta predlog, in ko je potem dr. Brejce rekel: „Izjavljam, da je Vseslovenska ljudska stranka ustanovljena“, ni odobravanje hotel prenehati. Nato se je izrekla zaupnica državnim poslanecem ter se s trikratnimi Živio-klici na cesarja zaključilo to velepomembno zborovanje.

Vseslovenska ljudska stranka, cilj želja vseh pravih rodoljubov že od nekdaj, je torej ustanovljena. Vodi stranko centralno vodstvo in izvršilni odbor. V centralnem vodstvu so vsi krščansko-narodni državni in deželni poslanci v vseh slovenskih deželah, predsedniki deželnih političnih organizacij in še povrh po 5 zastopnikov, ki jih pošlje vsaka deželna politična organizacija. V izvršilnem odboru ima Kranjska 5 zastopnikov, Stajerska 4, Goriška 3, Koroška 2, Trst z Istri 1.

„Pusti puško zunaj“, prosi dekle, „kaj je na njej. Ravno danes naletiš lahko na Franca, in ta ti ni naklonjen.“

Tone jo pomiri, češ, da ve za pota, za koja niti grajski lovec ne zna, in danes je tem boljše, ker mora jutri na Brdu pri neki gostiji igrati in ga zato nocoj povede pot skozi gozd. Obenem napravi lahki majhen ovinek, gre po puško in jo skrije na parobku.

Deklici bi bilo seveda ljubše, če bi bil puško popolnoma pustil.

Dogovorila sta se, da pride prihodnje dni Tone y svate, in polna srečnih čustev sta se ločila.

V teku popoldneva je zapustil Tone s klarinetom pod pazduho hišo. Še enkrat pozdravi deklico pri nasprotnem oknu, ki je od zdaj naprej sme imenovati srojo. Katica je gledala za njim z nemirnim srcem in bilo ji je, kot bi se temen oblak vlegel na mlado srečo.

II.

Tone je med tem krepko korakal proti Brdu. Komaj je došel v gozd, skrije klarinet pod sukno, zapusti pot in mahne povprek v gozd. Končno se ustavi, odstrani mah in zemljo, pod kojo je bila skrita puška in jo potegne na dan. S pomilovalnim nasmejom je pozdravil svojo staro znanko.

„Danes si torej doslužila, draga“, govori ji polagoma. „Katica hoče tako in volje ji moram izpolniti. Od sedaj naprej boš samo še ob praznikih pokala.“

Previdno vzame rog s smodnikom in kroglicami, bila je namreč še na kresilni kamen, ter se obrne, da bi jo na pripravnem mestu skril.

Za Stajersko so v centralnem vodstvu poleg vseh državnih in deželnih poslancev Kmečke zveze še tudi Rajh-Ljutomer, Brencič-Ptuj, Rotovnik-Slovenji graec, Zupar-Trbovlje, dr. Hohnjec-Maribor. V izvršilnem odboru pa so naslednji zastopniki Stajerske: Roškar, dr. Benkovič, dr. Korošec, dr. Hohnjec.

Izvršilni odbor se je tako konstituiral: predsednik dr. Susteršič, 1. podpredsednik dr. Brejce, 2. podpredsednik dr. Gregorčič.

Mislimo, da prav tolačimo stališče Stajerske Slovenske kmečke zveze, ako povemo: Slovenska kmečka zveza ostane, kakoršna je bila, a se smatra za del Vseslovenske ljudske stranke.

Živela Vseslovenska ljudska stranka!

Deželni zbor.

V petkovi seji je utemeljeval dr. Benkovič svoj predlog za železnico Rečica na Paki — Gornji grad. Govornik je posebno poudarjal, da v celem gornjegrajskem sodnem okraju ni nobene železnice. Predlog se je izročil železniškemu odseku.

Seveda je po stari navadi pricapljal za dr. Benkovičem dr. Kukovec s svojima predlogoma o železnici Rečica na Paki — Gornji grad in Polzela — Motnik. Glede prve železnice je predlagal dr. Kukovec, naj dežela prispeva k zgradbi 1.000.000 kron v obliki temeljnih akcij. V drugem predlogu pa zahteva, naj vlada postavno zagotovi to železnico in naj jo prične takoj zidati. K besedi se je oglasil dr. Benkovič in opozarjal, da Kukovec zadnji predlog nima pravega smisla, kajti njegova zahteva, naj vlada skrbi, da se železnica Polzela — Motnik postavno osigura in prične takoj z zidanjem, je že s tem izpolnjena, da je vlada vzela to progo v zadnji predlog o lokalnih železnicah, katero bo seveda zopet predložila; vrhutega opozarja, da bi se morali vsi poslanci v smislu zahtev gomilskega shoda potegovati za celo progo Polzela — Kamnik. Glede železnice Rečica na Paki — Gornji grad je pa dr. Benkovič opozarjal na to, da železnica ne bo finančno zasigurana, četudi dežela prispeva 1.000.000 kron v obliki temeljnih akcij, ker interesantje ne zmorejo ostalega, več milijonov znašajočega kapitala; zato on (dr. Benkovič) predlaga, da država sama zida železnico.

Poročilo deželnega odbora, da se spremeni deželna meščanska šola v Celju v javno deško meščansko šolo, se je izročilo odseku.

Pri občinskih zadevah je poslanec dr. Benkovič poročal o zahtevah občin Globoko, Sopot in Virštanj za pobiranje 158%, 165%, oziroma 154% doklade od državnih davkov, izvzemši osebni dohodinski davek. Vsa poročila so se sprejela.

Ko je čital poslanec Wastian svojo interpelacijo zaradi mariborskega učiteljskega, v kateri se nahajajo razna natoleevanja, je nastalo med slovenskimi poslanci veliko ogorčenje. Klicali so Wastianu: To je denunciacija! Denunciant! To je slovenski zavod! Ogorčenje je doseglo vrhunec, ko je glavar v drugi interpelaciji čital besedo „windisch-national.“ Naši poslanci so odločno protestirali proti temu izrazu, nakar je deželni glavar pripomnil, da on dosejaj označbo „windisch“ ni smatral za žalitev. Slovenci so klicali: Mi se ne pustimo žaliti na tak način! Nastal je velik nemir. Glavar je neprestano zvonil, a burni prizori niso prenehali. Ko se je končno zbornica pomirila, je dal glavar na glasovanje, da se seja prekine do štirih, kar je tudi obveljalo.

Pri tej priliki moramo pripomniti, da zastopnika Narodne stranke dr. Kukovec pri teh burnih prizorih med Slovenci in Nemci ni bilo v zbornici, kakor sploh vedno izgine, kadar se vname v zbornici kak narodnostni prepir.

Skoraj je došel na parobek gozda, ko zagleda tri srne, ki so prihajale počasnih korakov čez travo. Komaj jih zapazi, že je imel puško v roki in tudi že nabito. Šele zdaj, ko natrosi smodnik pod kresilni kamen, mu pride Katica in njene besede zopet na misel. A strast je bila močnejša, nego ves razum. Med neprestanim bojem s samim seboj sledi trojici domajhne vede. Okoli nje je bilo več velikih, z mahom poraščenih skal, med koje se skrije, ker vedel je, da pohajajo navadno tukaj mimo. Tiho je slonel s puško ob licu. Zdaj sliši korake, od kraja misli, da prihajajo ljudje, — pazno prisluškuje — a zaman; nikdo se ne prikaže. Kmalu se pomiri. Med tem se prikažejo srne ob vodi. Krepkeje oklenejo prsti puško — pok, srna se zvrne. Kratek vzklík veselja se zglesi iz strelčevih ustnic. Že je hotel pohiteti k plenu, ko počí drugi strel; prestrašen obstane — nafo kratek jeh, par vzdihov in zopet vse tiho. Za oddaljeno skalo se mu je zazdelo, kakor bi čepela skrita človeška postava.

Tone je stal kakor pribit. Ni vedel, kaj početi. Po vzdihovanju je bil nedvomno smrtni boj ustreljenega človeka. Grozni mir, ki ga je obdajal, mu je vzbuja strah. Počasi, s izstreljeno puško v roki, se splazi do kraja, od koder je slišal vzdihovanje in groza — pred seboj zapazi ustreljenega gozdarja. Ves bled se nagne čez krvavečega in se prepriča, da je popolnoma mrtev.

Kakor blisk mu pride na misel, če ga dobijo tukaj med temi okoliščinami, ga gotovo primejo kot morilca. Srno pusti ležati in odhiti v smeri, odkoder je prišel. Boječe se je izogibal vsake poti ter došel

